

## Motion till riksdagen 2016/17:3568

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

# med anledning av prop. 2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det övergripande målet för utbildnings- och forskningspolitiken bör vara att Sverige ska vara en framstående kunskapsnation, där utbildning, forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och effektivitet samt bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta mätbara delmål som systematiskt ska utvärderas och ingå i regeringens resultatredovisning för berörda utgiftsområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att Sverige ska öka sin andel av beviljade medel från EU:s forsknings- och partnerskapsprogram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lärosätens ledarskap och att tydliggöra rollen för lärosätenas styrelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olika lärosäten som samverkar med varandra inom utbildningsområdet bör premieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en fortsatt profilering av universitet och högskolor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvalitet och samverkan i forskning bör premieras och att 25 procent av tillförda direkta anslag bör fördelas baserat på prestation enligt en modell där alla lärosäten konkurrerar i samma grupp, inklusive Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen om ett nytt resurstilldelningssystem för högre utbildning och forskning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag om hur statliga investeringar i forskning, utveckling och innovation kan utvärderas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas fastställda kriterier för vad som gäller för att ett lärosäte ska få benämnas universitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge Universitetskanslerämbetet (UKÄ) i uppdrag att analysera utvecklingen då det gäller digital kompetens inom högre utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges forskningsprogram ska anpassas till EU:s och bli sjuåriga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta fram en handlingsplan för att tidigt kunna påverka kommande ramprogram inom EU och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Sverige till en s.k. forskningshubb och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa forskningsinfrastruktur lokaliserad vid lärosäten och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning om neutroner och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Vetenskapsrådet, tillsammans med berörda lärosäten, i uppdrag att göra en konsekvensanalys av vad ett ökat tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur skulle innebära, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att alla meriteringsanställningar ska ge rätt till prövning för tillsvidareanställning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att meriteringsanställda ska meritera sig både vetenskapligt och pedagogiskt samt att se över huruvida mobilitet bör vara meriterande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att införa ett enhetligt system för meriteringsanställningar vid svenska lärosäten och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett ökat samarbete mellan lärosäten, arbetsliv och relevanta branschorganisationer samt för en kontinuerlig dialog om utbildningars innehåll och dimensionering av lärosätens utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avhjälpa formella hinder för internationella studenter och forskare som söker till, och verkar vid, svenska lärosäten och institut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast 2017 presentera ett förslag till en svensk rymdstrategi och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det nationella forskningsprogrammet ”Beredskap i en orolig tid” som presenteras i motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de kommentarer och ändringsförslag som gäller regeringens satsningar på olika forskningsprogram och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska erbjuda internationellt konkurrenskraftiga näringsvillkor för att locka utländsk arbetskraft och forskningsinvesteringar till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 2014 års lagändringar för att fler utländska forskare och studenter ska stanna i Sverige bör utvärderas och följas upp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer bör göras för att stimulera privata forsknings- och utvecklingsinvesteringar i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om innovationsupphandling till offentlig sektor, där såväl civil som militär innovationsupphandling bör beaktas i högre grad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkning av institutssektorn genom Research Institutes of Sweden (RISE) och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvaliteten och likvärdigheten i innovationskontorens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Vinnovas samarbete med inkubatorer ska leda till att utnyttja inkubatorernas fulla potential som kommersialiseringsmotorer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om teknik och tjänsteutveckling inom energiområdet för att ta till vara möjligheter som kommer inom områden såsom digitalisering, förnybar energi och modern distribution, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

## Alliansregeringen stärkte svensk forskning och utveckling

Sverige är en kunskapsnation. Vår befolkning är välutbildad, vården är modern och vår industri är högteknologisk. Detta är resultatet av en lång svensk tradition när det gäller att satsa på både bildning och god utbildning, som är tillgänglig för alla. Vi vet att utbildning, forskning och entreprenörskap lägger grunden för att möta olika samhällsutmaningar och att det bidrar till att stärka svensk konkurrenskraft och tillväxten av fler och nya jobb.

Alliansregeringen genomförde historiska satsningar för att stärka svensk forskning och innovation. Anslagsnivån för forskning och innovation höjdes med 9 miljarder

kronor mellan åren 2009 till 2016, en ökning med 30 procent. Vidare initierade alliansregeringen långsiktiga satsningar på strategiska forskningsområden (SFO) inom globalt viktiga samhällsområden såsom hälsa, teknik och klimat. Alliansregeringen inrättade även strategiska innovationsområden (SIO) och projekt för utmaningsdriven forskning (UDI).

En viktig prioritering från allianspartierna var också att stärka kvaliteten i den högre utbildningen genom att kraftfullt öka anslagen till högskoleutbildningar, framför allt inom humaniora och samhällsvetenskap. För utbildningar inom dessa vetenskapsområden, där flest studerar, ökades anslagen per studieplats med 60 procent. Därutöver gjordes särskilda satsningar på att kraftigt öka antalet utbildningsplatser på viktiga bostadsområden såsom inom läkar-, tandläkar- och ingenjörsprogrammen. Dessutom infördes i politisk enighet en ny lärarutbildning.

Inom forskningsområdet premierades kvalitet. Alliansregeringen inrättade ett nytt resurstilldelningssystem där 20 procent av nya anslag fördelades utifrån de internationellt vedertagna indikatorerna extern publicering och citering samt intäkter från externa anslag. Därutöver togs initiativ till att premiera samverkan och innovation.

Alliansregeringens utbildningspolitik utgick från kvalitet, relevans och nyttiggörande. Hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande finns nu inskrivet i styrdokumentet för hela utbildningskedjan. Vid universitet och högskolor inrättades innovationscentrum, och flera lärosäten fick möjlighet att starta egna holdingbolag. Alliansregeringen skapade bättre förutsättningar för lärosäten att profilera sig samtidigt som regler ändrades för att tydliggöra att forskning av hög vetenskaplig kvalitet kan finnas vid alla lärosäten. Kort sagt var satsningarna för ökad vetenskaplighet, kvalitet och samverkan bärande inslag under alliansregeringens två mandatperioder.

Alliansregeringen tillsatte flera utredningar, bland annat om akademins ledarskap. Dessutom genomfördes kunskapsdrivande satsningar inom hela utbildningskedjan. Karriärlärosystemet och etableringen av forskarskolor hade till syfte att öka graden av bland annat vetenskaplig metodik och ämnesdidaktik i undervisningen i ungdomsskolan.

Detta var historiskt stora satsningar som har stärkt Sverige som kunskapsnation. Men det räcker inte. Andra länder kommer i kapp och därför måste ett strategiskt och systematiskt ledarskap fortsatt genomsyra hela utbildningsområdet.

## Regeringens forskningspolitik försvagar Sverige

Moderaterna anser att regeringens forskningspolitiska ambitioner i propositionen 2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft är för lågt ställda och alltför otydliga.

I sin budget höjer regeringen nivån på basanslagen med 1 300 miljoner kronor år 2020. Detta innebär ingen procentuell höjning av basanslagen trots tidigare löften. Basanslagen kommer därmed att ligga kvar på samma nivå som tidigare.

Regeringens styrning av forskningen och utvecklingen är otydlig. Trots att basanslagen inte ökar ställer regeringen ytterligare förväntningar på vad Sveriges lärosäten ska åstadkomma. Samtidigt framgår det inte i propositionen hur lärosäten ska prioritera mellan sitt huvuduppdrag och nya förväntningar.

Regeringen ger lärosätena flera nya uppdrag:

- Ökad jämställdhet
- Stärkt samband mellan forskning och utbildning
- Ökad mobilitet
- Rekrytering av de bästa forskarna
- Större ansvar för forskningsinfrastrukturen
- Deltagande i och medfinansiering av större EU-program.

Därutöver förväntas basanslagen räckta till att ta ett helhetsansvar för forskarutbildning, forskares karriärer och en utvecklad samverkan med det omgivande samhället samt verka för nyttiggörande av forskning.

Regeringen har tidigare aviserat att även högre utbildning ska ingå i propositionen. Det saknas dock både betydande förslag och investeringar inom detta område. En hållbar forskningspolitik ska vara långsiktig. Propositionen saknar dock förslag som stärker lärosätens möjligheter till långsiktig planering.

Propositionen saknar nödvändiga åtgärder för att stärka Sveriges lärosäten som karriärsystem, möjlighet för tydligare profilering samt internationalisering.

Propositionen utelämnar även hur regeringen avser att Sverige ska attrahera och behålla forskartalanger till de nya forskningsinfrastrukturerna, en strategi för att kunna öka andelen forsknings- och innovationsmedel från EU samt hur excellens ska premieras och framstående forskning säkerställas.

Regeringens proposition för högre utbildning, forskning och innovation är ofullständig och saknar förslag på de utmaningar som Sverige står inför.

## Moderaternas mål för utbildning, forskning och innovation

Sverige behöver en långsiktigt hållbar strategi för forskning och innovation för att bibehålla en stark position i den internationella konkurrensen. Det kräver tydliga mål som kan följas upp och starkt ledarskap.

Moderaterna anser därför att det övergripande målet för högre utbildning, forskning och innovationspolitik bör lyda och ersätta regeringens mål:

Sverige ska vara en framstående kunskapsnation, där utbildning, forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och effektivitet samt bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.

### Målet ska följas upp och utvärderas systematiskt enligt följande delmål:

- Att Sveriges offentliga och privata investeringar i FoU ska överstiga EU:s mål.
- Att Sveriges andel av beviljade medel från EU:s forsknings- och partnerskapsprogram ska vara minst 4,2 procent 2020.
- Att svensk forskning och innovation fortsatt ska vara ledande jämfört med andra europeiska länder mätt som citeringsgenomslag (Thomson Reuters) och samlat innovationsindex (European Innovation Scoreboard).
- Att jämställdheten ska öka såväl inom grundutbildningar som bland meriteringsanställningar.

- Att stimulera en bredare användning och utveckling av etablerad svensk forskningsinfrastruktur såsom Sci Life Lab, ESS och Max IV.
- Att mobiliteten bland svenska forskare ska öka såväl mellan lärosäten som mellan lärosäten och näringsliv samt offentliga verksamheter.
- Att fördelningen av resurser från forskningsfinansiärerna ska ske effektivt.

## Effektiv resursfördelning för stärkt kvalitet

### 1. Högre ambitionsnivå för svensk forskning

Sverige satsar årligen mycket stora resurser på forskning. Beloppet uppgår för närvarande till ca 3,3 procent av BNP, vilket kan jämföras med nivån i början på 2000-talet då vi investerade ca 4 procent. EU har satt målet att medlemsstaterna ska satsa 3 procent av BNP på FoU.

Moderaterna anser att det ska finnas ett mål som visar på ambitionsnivån då det gäller investeringar för landets forskning och utveckling. Målet ska vara tidsatt och mätbart och därmed tydligt kunna redovisa hur stor andel av BNP som Sverige årligen satsar på forskning och utveckling.

Moderaterna satsar 300 miljoner kronor mer än regeringen för att stärka basanslagen. För 2018 anslås 150 miljoner kronor. Moderaterna anser att det är rimligt att höja basanslagen för att stärka kvaliteten och möjliggöra för lärosätena att genomföra sitt uppdrag. Det kan upplysningsvis tilläggas att Moderaternas budgetförslag för 2017 innehöll en motsvarande satsning, dvs. 150 miljoner kronor.

### 2. EU-medel

Lärosätenas förmåga att ansöka och få externa medel från EU:s forsknings- och partnerskapsprogram beviljade har inte varit tillräckligt god de senaste åren. Det är en oroväckande utveckling som måste brytas. Statistisk från oktober 2015 visar att Sverige har tappat i andel beviljade medel, jämfört med EU:s tidigare forskningsprogram (FP7).

Statistiken visar dessvärre också att svenska forskare inte når upp till tidigare nivåer då det gäller Europeiska forskningsrådets anslag (ERC-anslaget) som beviljar bidrag till enskilda forskare baserat på deras grad av vetenskaplig excellens. Likaså visar statistiken att de större lärosätena har tappat förhållandevis kraftigt jämfört med tidigare år. I jämförelse med det tidigare ramprogrammet (FP7) har Sverige på aggregerad nivå (oktober 2015) tappat från 3,87 procent till 3,33 procent av tillgängliga medel. Utvecklingen måste brytas, därför krävs ett strategiskt arbete samt tydliga och mätbara mål.

### 3. Tydligt ledarskap

Sveriges högskolor och universitet har en viktig roll att spela som samhällets kritiska och självreflekterande spegel, men också som motor i den kunskapsdrivna tillväxten. I en globaliserad och föränderlig värld ställs stora krav på ett strategiskt ledarskap. Det gäller också för universitet och högskolor. Det finns flera studier som visar att ett

välfungerande och akademiskt ledarskap har stor betydelse för den vetenskapliga kvaliteten i utbildning och forskning.

Det är också av vikt att styrelser vid universitet och högskolor har den kompetens som krävs för att svenska lärosäten ska kunna hålla en internationellt sett hög kvalitet. Kompetens och sammansättning spelar stor roll för hur en styrelse fungerar.

Ingenjörsvetenskapsakademien (Iva) har presenterat en rapport som behandlar just utmaningar och utvecklingspotential avseende universitets- och högskolestyrelser. Där föreslås bland annat att rekryteringen av nya ledamöter till en styrelse ska vara grundad på definierade kompetensprofiler och att hänsyn ska tas till lärosätets sammantagna behov.

Alliansregeringen tillsatte Ledarskapsutredningen (2015). Utredningens slutsatser bör följas upp för att fortsatt stärka lärosätenas ledarskap och tydliggöra universitetsstyrelsernas roll.

#### 4. Ökad profilering av universitet och högskolor

Moderaterna anser att landets lärosäten i högre grad ska renodla sin profil och vidareutveckla sitt strategiska arbete då det gäller såväl grundutbildning som forskning. Under alliansregeringen infördes en stimulanspeng för lärosäten som ville öka sin samverkan. Detta fick till följd att några lärosäten knöt sig mycket nära varandra och till och med gick samman.

Det är viktigt att lärosätena i högre grad samverkar då det gäller utbildningsutbud, dimensionering av utbildningsprogram och forskning. Ökad samverkan inom dessa områden bör premieras och hinder undanröjas.

Ökad profilering är ett sätt att höja kvaliteten i såväl högre utbildning som forskning eftersom alltför små utbildningsmiljöer tenderar att ha svårare att leva upp till erforderliga krav. Det krävs en ”kritisk massa” av studenter, doktorander och lärare för att uppnå en stimulerande utbildnings- och forskningsmiljö.

#### 5. Resurstilldelningssystemet

Resurstilldelningen till universitet och högskolor är ett viktigt styrinstrument för politiken. I dag uppgår lärosätenas s.k. basanslag till ca 43 procent medan externa intäkter utgör 57 procent.

För att premiera vetenskaplig kvalitet införde alliansregeringen en modell där 20 procent av nya resurser omfördelades mellan lärosätena baserat på indikatorerna externa anslag för forskning samt publiceringar och citeringar. Samtliga lärosäten garanterades dock en miniminivå för forskarutbildning och forskning, den s.k. basresursen, om 8 000 kronor per helårsstudent.

För att stimulera ökat nyttiggörande av forskningen fick Vetenskapsrådet (VR) och Vinnova i uppgift att utarbeta modeller för hur framtida resurser också skulle kunna fördelas baserat på lärosätenas samverkan med det omgivande samhället. Vinnovas modell har testats i en pilotstudie medan VR:s modell har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

För allianspartierna är det viktigt att modellen som införs ska vara transparent och enkel att använda samt att den stimulerar och premierar vetenskaplig kvalitet, resultat i form av forskningsgenombrott och samverkan med övriga samhället.

Vi avvaktar Vinnovas analys i detta avseende. Däremot anser vi att principen med den resursfördelningsmodell som alliansregeringen använde har varit bra och att systemet med omfördelning ska finnas kvar och att modellen bör föreskriva att 25 procent av nya basanslag ska omfördelas baserat på väl kända indikatorer. Vi anser också att alla statliga lärosäten vid omfördelningen ska konkurrera i samma grupp, inklusive Chalmers tekniska högskola samt högskolan i Jönköping.

## 6. Principer för resursfördelning

Regeringen presenterar inte ett färdigt förslag till ramar avseende fördelning av framtida forskningsmedel. Regeringen definierar inte indikatorn samverkan. Däremot vill den ge denna indikator samma viktning som de nu gällande indikatorerna: externa anslag samt citeringar och publiceringar. Regeringen behöver tydliggöra hur den avser att definiera samverkan samt varför samverkan ska tillskrivas samma vikt som övriga indikatorer.

Samverkan får inte ske på bekostnad av vetenskaplig och konstnärlig kvalitet och excellens. Regeringen måste återkomma med enligt vilken modell den avser att resurser ska fördelas för år 2018 och 2019.

Tidigare förändringar av resursfördelningen till lärosäten har aviserats i forskningspropositionen. Regeringen underlåter att ge besked om hur resurser ska fördelas under 2018 och 2019. Detta är allvarligt. Regeringen bör återkomma i god tid före nästa beslut och redovisa principerna för resursfördelningen.

Moderaterna vill att den kommande utredningen om resurstilldelningssystemet ska pröva frågan om att tilldela lärosätena resurser för utbildning, forskarutbildning och forskning i ett anslag. Det skulle kunna stärka sambandet mellan utbildning och forskning.

## 7. Kvalitetsuppföljning av svensk forskning och innovation

Sverige saknar i dag ett system för en samlad och oberoende analys av vilka resultat och effekter som statliga investeringar i forskning, utveckling och innovation har. Det finns i de flesta jämförbara länder.

För att lära mer om hur olika europeiska länder har organiserat sitt arbete på området gav Ingenjörsvetenskapsakademien (Iva) Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (Nifu) i uppdrag att studera frågan. Den färdiga studien bygger på ett tjugotal samtal med forskningsanalytiker från olika länder.

För att säkerställa att investeringar i forskning, utveckling och innovation är effektiva krävs bättre uppföljning. Moderaterna föreslår därför att en utredning tillsätts för att lämna förslag på hur ett sådant system kan inrättas.

## 8. Fastställ kriterier för universitetsstatus

Det är viktigt att möjligheterna för dagens högskolor att erhålla universitetsstatus klargörs. Det ska finnas tydliga kriterier för att undvika godtycklighet. Därför anser Moderaterna att regeringen ska återkomma med förslag på sådana kriterier.



## 9. Digital strategi för högre utbildning

Modern teknik står inte i motsatsförhållande till traditionell lärarledd undervisning utan ska snarare ses som ett komplement som kan förbättra undervisningen och höja resultaten.

Digitaliseringskommissionen (2016:4) anser att Sveriges universitet och högskolor behöver en strategi för digitalisering. Kommissionen föreslår att UKÄ får ett uppdrag att följa och analysera utvecklingen avseende digital kompetens inom högre utbildning.

Moderaterna anser att regeringen ska ge UKÄ i uppdrag att analysera utvecklingen då det gäller digital kompetens inom högre utbildning.

## Långsiktiga förutsättningar

### 1. Långsiktighet, nationella forskningsprogram och EU

EU lanserade 2014 sitt hittills största ramprogram för forskning och innovation, Horizon 2020. Programmet löper över sju år och består av tre delar: spetskompetens, industriellt ledarskap och samhällets utmaningar.

För att optimera och ge möjlighet att koordinera forskningssatsningar med satsningar inom EU, anser Moderaterna att löptiden för de svenska forskningsprogrammen bör gå om lott med EU:s program och därmed ha samma längd. Vi menar att det finns fördelar med viss samordning mellan forskningsprogram inom EU då resurser och kompetens kan utnyttjas bättre. Långsiktighet är av stort värde men måste vägas mot den konstanta utveckling som ändrar förutsättningarna för forskning och innovation. Moderaterna anser därför att Sveriges forskningsprogram bör bli sjuåriga.

Moderaterna anser vidare att regeringen snarast ska arbeta fram en handlingsplan inför nästa programperiod i EU med syfte att i högre grad påverka inriktningen på EU:s forskningsprogram samt öka hemtagandet av resurser för forskning, innovation och infrastruktur kopplad till forskning och innovation.

## Forskningsinfrastruktur

Sverige har de senaste åren investerat i forskningsinfrastruktur av världsklass. Sci Life Lab, Max IV och ESS är samtliga anläggningar med stor potential för framgångsrik forskning och innovation.

Den framtida finansieringen av forskningsinfrastruktur behöver säkerställas. Det gäller såväl nationellt som internationellt. Sverige har gjort flera åtaganden i internationell infrastruktur, vilka blivit kostnadskrävande avseende drift och underhåll. De får därför också stor påverkan på utrymmet för finansiering och drift av nationell forskningsinfrastruktur.

Det krävs tydligare prioriteringar på såväl nationell som EU-nivå för att säkerställa finansiering av drift och underhåll av nuvarande och kommande forskningsinfrastruktur.

Regeringen saknar förslag för att säkerställa finansieringen av forskningsinfrastruktur lokaliserad vid lärosäten. Moderaterna anslår 55 miljoner kronor för detta under 2018. Anslaget förs till Vetenskapsrådet. Det kan upplysningsvis

tilläggas att Moderaterna anslog 35 miljoner kronor för detta i sitt förslag till budget för 2017.

## 1. Europeiska spallationskällan, ESS

I juni 2014 fick Vetenskapsrådet i uppdrag att utarbeta en strategi för ”att stimulera svenskt deltagande, utnyttjande och kompetensförsörjning kring uppbyggnaden och driften av den europeiska spallationskällan (ESS)”. Ett förslag till strategi lämnades till regeringen före sommaren 2016.

Moderaterna anser att flera av de förslag som Vetenskapsrådet lyfter bör genomföras för att ESS tillsammans med de andra stora forskningsinfrastrukturerna ska kunna bidra till att göra Sverige än mer attraktivt för forskning och innovation.

Stiftelsen för strategisk forskning (SSF) har varit ett föredöme och har redan agerat samt bekostat forskarskolor. SSF har identifierat att fler lärosäten behöver forskare som har kunskap om möjligheterna med neutronspridning och har därför utlyst stöd för forskargrupper inom området.

## 2. Neutronforskning

För att optimera användandet av ESS krävs forskare, tjänsteutvecklare och näringsliv som är insatta i de möjligheter som anläggningarna ger.

Mot bakgrund av ovanstående satsar Moderaterna därför 10 miljoner kronor 2018 och 15 miljoner kronor 2020 på forskning om neutroner. Det kan upplysningsvis tilläggas att Moderaterna satsade 5 miljoner kronor i sitt förslag till budget för 2017.

## 3. Ökat tillgängliggörande och användande av forskningsinfrastruktur

Svensk forskningsinfrastruktur bör tillgängliggöras för relevanta aktörer i samhället så att de investeringar som har gjorts i forskningsinfrastruktur kan göra maximal nytta.

Det förutsätter att ägarna av infrastrukturen blir berättigade att ta ut full kostnadstäckning för tjänsten i fråga, och man måste försäkra sig om att tjänsten inte har inverkan på bland annat säkerhets-, integritets- eller etiska spörsmål.

Moderaterna vill ge Vetenskapsrådet, tillsammans med berörda lärosäten, i uppdrag att göra en konsekvensanalys av vad ett ökat tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur skulle innebära.

## 4. Gör Sverige till en ”forskningshub”

Sverige har investerat i världsledande forskningsinfrastruktur. Utöver tidigare nämnda anläggningar finns även en stor andel infrastruktur lokaliserad till våra lärosäten. Detta behöver Sverige ta vara på.

Sverige behöver en strategi för hur vi kan nyttiggöra och utveckla svensk forskningsinfrastruktur. Strategin ska innehålla åtgärder för att behålla och locka experter till Sverige, erbjuda ett bra näringslivsklimat samt goda affärsmöjligheter.

Sverige har goda förutsättningar för att lyckas med detta i form av en hållbar livsmiljö, robust infrastruktur samt invånare med språkvana och hög kompetens. Moderaternas vision är att Sverige ska bli en ”forskningshub”.

## Behåll och attrahera ny kompetens

### 1. Ge alla meriteringsanställningar rätt till prövning

Autonomireformen gav universitet och högskolor frihet att utforma sin interna organisation på det sätt som passar varje lärosäte. Det råder dock otydlighet och osäkerhet gällande vissa meriteringsanställningar. Det krävs en tydligare struktur.

Sverige saknar ett sammanhållet system för meritering av unga forskare tidigt i karriären. Detta innebär osäkra anställningsförhållanden och utgör en stor risk att framstående forskare lämnar den akademiska banan för en annan karriär.

Moderaterna föreslår att högskoleförordningen ses över i syfte att alla meriteringsanställningar ska kunna ge rätt till prövning för tillsvidareanställning. Rätten till prövning bör ske mot i förväg uppställda krav. Meritering ska kunna förtjänas vetenskapligt och pedagogiskt. Även mobilitet bör vara meriterande.

Moderaterna anser att ett enhetligt system för meriteringsanställningar vid svenska lärosäten bör övervägas.

### 2. Rekryteringar ska vara transparenta

Lärosätenas rekryteringsprocesser ska vara transparenta och genomföras via nationella och internationella utlysningar.

### 3. Öka samarbetet mellan lärosäten och arbetsliv

Vi lever och verkar i en global värld. Arbetslivets förutsättningar och behov ändras snabbt. Det ställer krav på att lärosätena har och erbjuder ett relevant utbud av utbildningar.

Enligt flera undersökningar anser arbetsgivare att de saknar förutsättningar att lokalt påverka utbildningsutbud och utbildningars innehåll. Det finns flera yrken där det råder arbetskraftsbrist. Dessutom finns det en matchningsproblematik. Studenter väljer i alltför låg utsträckning utbildningar som leder till arbete. En låg kompetensförsörjning riskerar att försvaga Sverige.

Dialogen mellan arbetsgivare och Sveriges lärosäten behöver stärkas. Regeringen bör därför verka för en ökad dialog mellan lärosäten, arbetsliv och branschorganisationer. Regeringen bör i dialog med lärosätena förbättra möjligheterna till fristående kurser med tydlig arbetslivskoppling.

# Internationalisering

## 1. Internationaliseringsfrågorna är viktiga

Om svensk utbildning och forskning ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen finns det ett flertal faktorer som spelar roll, varav det internationella utbytet är en viktig del. Det gäller både internationella forskare som kommer hit för att arbeta och internationella studenter som väljer att läsa hela eller delar av sin utbildning i Sverige, och för den delen svenska studenter som reser utomlands. Utan utbyte förlorar svenska lärosäten både kvalitet och mångfald.

Vi behöver motivera fler svenska studenter att resa ut för att studera i annat land under delar av sin utbildning, men då det gäller inresande studenter och forskare finns i dag hinder som framför allt beror på långa handläggningstider hos svenska myndigheter.

Nyligen fick till exempel Jönköping University betala tillbaka studieavgiften för runt hundra utländska studenter för att Migrationsverket inte hunnit hantera deras ansökningar i tid och kunnat utfärda visum för studier. Högskolor vittnar också om problem med samordningen i visumprocessen, där även intervjuer på ambassad och utfärdande av id-kort ingår. De olika momenten måste nämligen vara samordnade för att studenten ska få sitt visum i tid, något som i dag inte går att säkra.

Stora problem finns även för gästforskare i samband med att deras visum ska förlängas efter två år. Då hinner inte Migrationsverket med, och från att ha haft en handläggningstid på 3 månader uppger myndigheten att man nu har en handläggningstid på mellan 12 och 18 månader.

Ett annat problem är att masterstudenter och doktorander inte kan söka uppehållstillstånd för hela studieperioden utan måste söka nya tillstånd för varje år. Det skapar oro hos både studenter och forskare samtidigt som det ger Migrationsverket onödigt arbete.

Internationaliseringen av den högre utbildningen och forskningen och den fria rörligheten för studenter är mycket viktiga i dagens samhälle. Om vi inte kan garantera att antagna utländska studenter och forskare får stanna för att studera och forska i Sverige riskerar vi att förlora i anseende och därmed i framtida konkurrenskraft. Moderaterna uppmanar därför regeringen att undanröja de problem och hinder som begränsar internationella studenters och forskares möjligheter att studera och forska i Sverige.

## 2. Attrahera toppforskare och experter

Alla världens länder konkurrerar om att attrahera nya, och behålla befintliga, talanger. Samtidigt är kompetensrörligheten över gränserna i sig viktig. För att kunna vara en relevant aktör på denna globala kunskapsmarknad, är det viktigt att Sverige över tid erbjuder konkurrenskraftiga och förutsägbara villkor för såväl studenter som experter och företag. Då ökar också förutsättningarna för utländska investeringar i Sverige.

De senaste åren har Sverige investerat och etablerat internationellt världsledande forskningsinfrastruktur, bl.a. Sci Life Lab, Max IV och ESS. Samtliga anläggningar väntas locka många gästforskare där de två sistnämnda i Lund uppskattningsvis kommer att ta emot 2 000 respektive 3 000 gästforskare per år då de är i full drift. Det är en

enorm och imponerande satsning med syfte att öka svensk kompetens och konkurrenskraft. Med tanke på det närbeliggande Danmark är det viktigt att Sverige lyckas framstå som attraktivt såväl då det gäller att rekrytera expertkompetens som vid deras kommande val av bostadsort. Livsvillkor i form av tillgång till bostäder, barnomsorg och engelskspråkiga skolor (till exempel IB-programmet) samt jobb till medföljande partner är viktiga delar för detta. Därför är det viktigt att se till att Sverige kan matcha andra länders villkor.

## Agenda för en stärkt och utvecklad forskning

### 1. Sverige behöver en rymdstrategi

I april 2014 tillsatte alliansregeringen en utredning med syfte att utarbeta en strategi för rymdområdet. Syftet var att utarbeta en strategi för att använda rymdverksamhet som en strategisk tillgång, för att möta samhällets behov och för att stärka den svenska industrins konkurrenskraft.

Sverige har sedan länge varit förhållandevis framgångsrikt på rymdområdet, men det krävs fortsatt och systematiskt arbete för att tillvarata, samordna och utveckla denna position. Detta är viktigt då rymdforskning också påverkar andra samhällssektorer, alltifrån utbildning/forskning till försvar och miljö. Inom EU pågår ett arbete med en ny strategi för rymdområdet. En rymdstrategi är därför mycket angeläget att få på plats. Trots att utredningen presenterades hösten 2015 har den nuvarande regeringen ännu inte agerat.

Moderaterna anser att regeringen senast under 2017 ska presentera ett förslag till svensk rymdstrategi.

### 2. Forskning om tjänstesektorn

Tjänsteinnehållet i svensk export i dag står för ungefär 60 procent. Tjänsteinnovation är således en viktig del i näringslivets konkurrenskraft. Behovet av mer kunskap på området är därför stor.

Moderaterna vill gynna framväxten av SME-företag och deras möjligheter till utveckling.

Moderaterna satsar därför 5 miljoner kronor 2018 för att stärka forskningen inom området. Det kan upplysningsvis tilläggas att en motsvarande satsning gjordes i Moderaternas förslag till budget för 2017.

### 3. Moderaterna satsar på forskning om beredskap i en orolig tid

Krig, terrorism och klimatförändringar är alla utmaningar som påverkar Sverige på ett eller annat sätt. För att möta dessa utmaningar ser vi ett stort behov av att öka kunskapen om hur vi bland annat kan få en mer tryggad och säkrare livsmedels- och vattenförsörjning och ökad kunskap om psykologisk krigföring och våldsbejakande extremism. Därför vill Moderaterna inrätta ett nytt forskningsprogram för att öka tryggheten i en orolig tid.

Utöver redan aviserade satsningar tillför vi därför Formas 30 miljoner kronor 2018 och 20 miljoner kronor 2020 för att koordinera detta forskningsprogram. Det kan upplysningsvis tilläggas att Formas tillfördes 20 miljoner kronor för samma ändamål i Moderaternas förslag till budget för 2017.

### 3.1 Forskning om en tryggare livsmedelsförsörjning

Sverige har av tradition varit ett land som i princip varit självförsörjande på jordbruksprodukter. I dag är situationen en annan. Statistik från 2013 (SCB) visar en självförsörjningsgrad på nötkött på 51 procent, på griskött på 67 procent och på lamm på 32 procent. Trenden är dessutom tydligt nedåtgående sedan flera år. Detta kopplat till den dåliga lönsamheten för jordbruksföretagare innebär troligtvis att utvecklingen kommer att fortsätta vara negativ. Klimathot, en växande befolkning samt den pågående inflyttningen till storstäder försvårar också situationen. Men i händelse av nöd måste Sverige kunna försörja sin egen befolkning med livsmedel. Att det finns beredskap för detta är fundamentalt.

I en rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut med rubriken Krisberedskap för livsmedelsförsörjning i ett internationellt perspektiv – en förstudie konstateras att ”möjligheterna till stöd från EU är mycket begränsade om Sverige skulle drabbas av någon form av kris som omöjliggör att landet på egen hand kan klara sin livsmedelsförsörjning”. Vidare skriver författarna: ”Det är därför för svenskt vidkommande tillrådligt, att i planering för hanteringen av en livsmedelsförsörjningskris, inte i någon högre grad räkna med stöd i form av livsmedel från EU”. Sverige är således mycket sårbart. Inte minst med tanke på de utmaningar som världen står inför då det gäller att kunna föda allt fler människor på vår jord, ersätta fossil energi med bioenergi och dessutom kunna göra detta med mindre miljöpåverkan. Förutsättningarna för forskning och utveckling inom växtförädling måste därför stärkas.

I Gentekniknämndens senaste rapport konstaterar nämnden: ”Nämnden ser det som mycket allvarligt om nuvarande lagstiftning hindrar forskning och innovation och anser att det är bekymmersamt om produkter som utvecklas i Sverige inte kommer Sverige till godo (...) Nämnden befarar att Sverige kommer att få svårt att upprätthålla spetskompetens inom området om forskningsanslagen uteblir”.

Moderaterna anser därför att regeringen måste säkerställa att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska göras och bedömas på vetenskapliga, teknikneutrala grunder. I Moderaternas kommittémotion, utgiftsområde 23, gör vi därför en satsning på 20 miljoner kronor på tillämpad forskning inom livsmedelsområdet, inklusive strategisk samordning för de främsta statliga forskningsfinansiärerna (Formas, Vinnova, Vetenskapsrådet, Forte). Satsningen finansieras genom omfördelning av medel inom anslag 1:24 Formas och från anslag 1:23 SLU. För att klara framtida utmaningar måste världen satsa på mer växtförädling, inte mindre, och då är gentekniken viktig. Denna satsning förstärks i forskningsprogrammet ”En höjd beredskap i en orolig tid”.

### 3.2 Forskning om renare vatten och en tryggare dricksvattenförsörjning

Sverige har under en lång tid haft förmånen att ha haft tillgång till rent och välsmakande dricksvatten. En stabil grundvattennivå och stora dricksvattentäkter har tagits som en självklarhet. Ett antal händelser de senaste åren har gjort att situationen har förändrats drastiskt. Ett förändrat klimat med mindre nederbörd och varmare perioder som torkar upp markerna påverkar vattennivåerna. Och runt om i Sverige ser vi brister i kommunala avloppssystem där kontaminerat vatten läcker ut i vattendrag och dricksvattentäkter. Invånare i flera kommuner har under de senaste åren tvingats koka eller hämta sitt dricksvatten på annat håll.

För att lösa problemet med kemikalier som förekommer i naturen krävs både förebyggande insatser för att kemikalier inte ska komma ut i vattnet och rening av vatten där skadliga ämnen har kommit ut. Det finns i dag ofta god kunskap om exempelvis läkemedels verkan och påverkan på människan, men det behöver i större grad kopplas ihop med ny kunskap om läkemedel och dess verkan på miljön.

För att rena redan förorenat vatten finns några intressanta metoder. Några exempel på de metoder som testas i dag är ozonering i låg dos med efterföljande rening av nedbrytningsprodukterna med biologiskt steg eller aktivt kol, eller försöksverksamheter med algbaserad rening. Ofta är dessa metoder mer kostsamma och kräver mycket mer energi än de reningsmetoder som används i dag.

Med mer forskning och utveckling på detta område kan vi vända flera utmaningar till möjligheter. Alliansregeringen satsade 32 miljoner kronor på att främja avancerad rening av avloppsvatten för att långsiktigt säkra vårt dricksvatten, fritt från skadliga halter av läkemedelsrester och andra svårbehandlade föroreningar. Problemen med läkemedelsrester i dricksvattnet blir bara större, regeringen bör därför vidta åtgärder för att hejda utvecklingen. Vi moderater har därför i vår budgetmotion avsatt medel för att utöka den verksamhet Havs- och vattenmyndigheten bedriver i dag för att möjliggöra fler projekt för att rena vatten. Denna satsning förstärks i forskningsprogrammet ”En höjd beredskap i en orolig tid”.

### 3.3 Förstärkning av Totalförsvarets forskningsinstitut

Moderaterna ser behovet av att stärka det psykologiska försvaret och resurserna till det civila försvaret. I Moderaternas budgetmotion gör vi därför en annan fördelning inom utgiftsområdet jämfört med regeringens förslag. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) tillförs 30 miljoner 2018 och framåt. Det ska upplysningsvis tilläggas att FOI tillfördes 30 miljoner kronor redan i Moderaternas förslag till budget för 2017.

FOI har de senaste åren haft ekonomiska underskott, vilka har inverkat negativt på verksamheten. Det gäller till exempel förmågan att bibehålla forskningskompetensen och att vissa forskningsområden har nedprioriterats. Inte minst viktigt är de studier som institutet gör av vad som händer i Sveriges närområde och särskilt i Ryssland. Moderaterna föreslår att FOI ska få uppdraget att utreda det psykologiska försvaret. Satsningen på bibehållen forskningskompetens samt utredningen av det psykologiska försvaret finansieras genom att 30 miljoner tas från regeringens extra resurser till anslag 2:2. Denna satsning förstärks i forskningsprogrammet ”En höjd beredskap i en orolig tid”.

### 3.4 Forskning om våldsbejakande islamism

Det pågår forskning om politisk extremism på flera håll i Sverige, men det finns fortsatt stort behov av mer kunskap. Särskilt gäller det kunskap om våldsbejakande radikal islamism i Sverige, dels eftersom radikal islamism är en relativt ny företeelse i vårt land jämfört med vänster- och högerextremism som studerats och analyserats i årtionden, dels eftersom den våldsbejakande islamismen av Säkerhetspolisen bedöms utgöra det största terrorhotet mot Sverige, dels eftersom den islamistiska miljön sannolikt befinner sig i förändring mot bakgrund av exempelvis att hundratals personer på senare år har rest från vårt land för att strida för Isil/Daesh och andra islamistiska grupper i Syrien och Irak och att en del har återvänt.

Radikal islamism är en politisk ideologi som har utgångspunkten att religionen islam är överordnad demokratin och därmed den sekulära politiken. Det finns därmed en grundläggande skillnad mellan radikal islamism och islam som trossystem. Det är viktigt att bredda och fördjupa den samlade kunskapen om den radikala islamismen i Sverige eftersom den, i likhet med andra antidemokratiska ideologier, utmanar grundläggande demokratiska värderingar. Forskningen bör inriktas mot den våldsbejakande islamistiska ideologin och hur den uttrycks och utformas i Sverige samt en kartläggning av våldsbejakande islamism i Sverige – nätverk, kopplingar till andra länder, ideologiska utgångspunkter. Hur och var forskningen ska bedrivas behöver analyseras ytterligare. I Moderaternas budgetmotion 2016, utgiftsområde 1, förstärkte vi anslaget till förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och lyfte som en prioriterad satsning fram forskning om våldsbejakande islamism. Denna satsning förstärks i forskningsprogrammet ”En höjd beredskap i en orolig tid”.

## Moderaternas kommentarer på nationella forskningsprogram

Nedan kommenterar Moderaterna de nationella forskningsprogram som regeringen har presenterat och som vi har synpunkter på. Det bör sägas att eftersom programmen är mycket översiktligt presenterade i propositionen är det svårt att veta vad som förväntas ingå och hur programmen kan komma att gestalta sig. Moderaterna uppmanar därför regeringen och forskningsfinansiärerna att nogsamt studera och utgå från befintlig forskning, för att optimera resursanvändandet och de synergier som detta bör ge.

Moderaterna välkomnar forskningsfinansiärernas förslag till ökad samverkan i de utpekade forskningsprogrammen och anser att denna bärande idé ska följas upp sett till såväl kvalitet som effektivitet.

### 1. Tioårigt nationellt forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande

Moderaterna välkomnar forskningsprogrammet i sin helhet och ser stora möjligheter till samverkan och samarbete med det strategiska forskningsområde (SFO) som pågår inom hållbart samhällsbyggande. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät bedöms det råda underskott på bostäder i 240 av landets 290 kommuner. Parallellt med ett stort behov av regelförenklingar ser Moderaterna också ett behov av mer forskning om hur vi kan



bygga mer effektivt till lägre kostnader så att bostadsbeståndet kan öka snabbare än i dag.

Moderaterna anser att forskningsprogrammet bör samordnas med delar av forskningsprogrammet Social bostadspolitik samt med Vinnovas uppdrag om tillgänglighetsdesign. Med tanke på den stora bostadsbrist som råder föreslår Moderaterna dessutom att programmet ska behandla forskning om effektivare byggprocesser.

## 2. Social bostadspolitik och tillgänglighetsdesign

Moderaterna anser att avsnittet Social bostadspolitik i rubricerat forskningsprogram ska integreras i det nationella programmet för hållbart samhällsbyggande. Moderaterna omfördelar totalt 30 miljoner kronor från programmet.

Som nämnts ovan anser Moderaterna att även avsnittet om tillgänglighetsdesign ska integreras i forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande. Men till skillnad från avsnittet Social bostadspolitik anser vi att avsätta medel för tillgänglighetsdesign ska vara öronmärkta för sitt ändamål. I enlighet med regeringens förslag.

## 3. Tioårigt nationellt forskningsprogram om migration och integration

Moderaterna välkomnar forskningsprogrammet men anser att integration får en för liten vikt av inriktningen. Utan bättre validerings- och utbildningsmöjligheter riskerar det nya utanförskapet att växa sig starkare och människors möjligheter till egen försörjning försvagas.

Moderaterna anser därför att mer fokus måste läggas på forskning om hur nyanländas lärande i skola och vuxenutbildning kan stärkas och hur validering av människors kunskaper kan ske bättre och snabbare.

## 4. Tioårigt nationellt forskningsprogram om antibiotikaresistens

Antibiotikaresistens är ett av mänsklighetens största hot. Moderaterna välkomnar därför att regeringen förstärker existerande forskningssatsningar som bland annat finns inom de strategiska forskningsområdena (SFO). För att ytterligare stärka forskningen om antibiotikaresistens ser Moderaterna gärna en stärkt samverkan mellan det aktuella strategiska forskningsområdet och Moderaternas föreslagna forskningsområde ”Höjd beredskap i en orolig tid” som bland annat fokuserar på framtida trygghetsfrågor såsom livsmedels- och vattenförsörjning.

Regeringen satsar totalt 25 miljoner kronor på detta forskningsområde. Det anser vi inte tillräckligt givet det hot som antibiotikaresistens är mot mänskligheten. Moderaterna förstärker därför Vetenskapsrådets anslag med 10 miljoner kronor 2018 för detta forskningsprogram. Det kan upplysningsvis tilläggas att en förstärkning med 5 miljoner kronor gjordes redan i Moderaternas förslag till budget för 2017.

## 5. Tioårigt nationellt forskningsprogram om tillämpad välfärdsforskning

Moderaterna välkomnar i stort regeringens satsning på tillämpad välfärdsforskning. I flera kommittémotioner har Moderaterna själva särskilt lyft krisen inom socialtjänsten som en akut och stor utmaning. Vi menar att dessa problem måste mötas bland annat genom nationella strategier, förslag och forskning. Inte minst behövs en långsiktig nationell handlingsplan för att stärka landets socialsekreterare och socialtjänsten som helhet. Moderaterna efterfrågar också en liknande nationell handlingsplan när det gäller den psykiska ohälsan. Med dessa nationella handlingsplaner på plats blir det också enklare att följa upp och beforska insatserna. Detta skulle ge ett ovärderligt kunskapsunderlag tillbaka till samhället och de människor som är i ett mycket stort behov av hjälp.

Hög kvalitet i skolan, vården och omsorgen är en förutsättning för ett sammanhållet Sverige där vi kan ge alla människor samma förutsättningar och stöd oavsett bakgrund eller bostadsort. Moderaterna har därför höga ambitioner för välfärden. Svensk skola, sjukvård och omsorg ska tillhöra de bästa i världen. Vi anser dock att programmen Tillämpad välfärdsforskning och Forskning om kvalitet i välfärden går hand i hand. Moderaterna föreslår därför att rubricerat forskningsprogram slås ihop med regeringens särskilda forsknings-satsning om välfärdens kvalitet, organisation och processer. Detta innebär att Moderaterna omfördelar medlen från den särskilda forsknings-satsningen till forskningsprogrammet Tillämpad välfärdsforskning, vilket gör att Fortes medel till forskningsprogrammet ökar med 5 miljoner kronor 2018 jämfört med regeringens förslag. Det kan upplysningsvis tilläggas att Moderaterna ökade medlen till forskningsprogrammet med 10 miljoner kronor redan i budgetmotionen för 2017.

## 6. Förstärkning av rymdforskning och rymdverksamhet

Moderaterna anser att rymdforskningen är viktig för Sverige eftersom den har stark koppling till samhällsutmaningarna. Inom näringen finns dessutom stora möjligheter för tjänsteutveckling, vilket framför allt kan gynna SME-företag. Rymdforskning är en kunskapsintensiv verksamhet som möjliggör tekniksprång och utveckling inom branscher alltifrån miljöteknik, finans och bygg till lantbruk. Rymdforskning kräver mycket långa ledtider och det är inte ovanligt att det går mer än 20 år från projektidé till datanedtagning. Det är därför viktigt med en långsiktig och stabil finansiering.

Moderaterna noterar att regeringen inte ger det lyft till rymdverksamheten som området förtjänar. Nästa år, 2017, ökar regeringen inte anslagen, vilket oroar. För 2019 förstärker Moderaterna Rymdstyrelsens anslag med 5 miljoner kronor jämfört med regeringen. Det kan upplysningsvis tilläggas att Moderaternas budgetförslag för 2017 innebar en satsning på 30 miljoner kronor för att förstärka rymdforskning och rymdverksamhet.

## 7. Förstärkning av datadriven forskning

Moderaterna välkomnar regeringens förstärkning av digitalisering. Det är viktigt, inte minst med tanke på de stora datamängder som genereras av olika experiment och som sedan analyseras av forskare vid flera lärosäten. Moderaterna delar också regeringens uppfattning att det är viktigt att vidareutveckla den digitala infrastruktur som stöder

forskning och som bedrivs vid de stora forskningsanläggningarna, eller från satellitdata om klimat och positionering. Moderaterna uppskattar också helhetssynen regeringen har då den skriver att den vill förstärka e-infrastrukturen för att maximera utbytet av de investeringar som redan har gjorts.

Moderaterna anser dock att behoven är viktiga att tillfredsställa nu. Det förvånar därför att regeringen inte har avsatt några medel för 2017. I sammanhanget kan upplysningsvis tilläggas att Moderaterna satsade 10 miljoner redan i sitt förslag till budget för 2017.

## 8. Förstärkning av biobanker och registerforskning

Moderaterna välkomnar regeringens särskilda forskningssatsning på biobanker och registerforskning. Det ger Sverige unika möjligheter att långsiktigt utveckla kvaliteten i välfärden. Den svenska utgångspunkten ska vara att nationella kvalitetsregister används integrerat och aktivt för kontinuerligt lärande och förbättringar i välfärdens verksamheter samt till forskning som kan bidra till ytterligare kunskaper och erfarenheter för att tillsammans med individen skapa bästa möjliga hälsa, vård och omsorg.

Biobankerna har potential att vara en av Sveriges främsta fördelar när det kommer till att locka ny läkemedelsforskning. Men tyvärr begränsas möjligheten att använda dessa av en synnerligen föråldrad lagstiftning, en lagstiftning som medför fler särkrav jämfört med andra länder. På grund av detta ökar risken att Sverige inte kan delta i prövningar och forskningssatsningar då länder med mer anpassad och effektiv lagstiftning prioriteras. Moderaterna anser därför att regeringen snarast bör se över denna lagstiftning.

Rådet för forskningens infrastrukturer (RFI), som har sin hemvist hos VR, har fattat beslut om de tematiska områden som bedöms vara av högsta vetenskapliga värde och strategiskt viktiga för svensk forskning. Samordning och uppbyggnad av biobanker och tillhörande data är ett av dessa. På detta område finns ett pågående samarbete mellan stat och landsting. Under fem år har det gjorts särskilda satsningar och i början på nästa år ska det presenteras en långsiktig handlingsplan för framtiden. Syftet är att få på plats en långsiktig modell för driften av kvalitetsregistren.

Med tanke på områdets stora betydelse för förbättrad vård och omsorg och med tanke på att biobanker och registerforskning är ett prioriterat område från såväl politiskt som vetenskapligt håll gäller det att inte tappa fart. Politiken måste därför säkerställa att svenska biobanker och kvalitetsregister kan utvecklas vidare och därmed bidra till ny forskning och på sikt bättre behandlingar inom vården.

Det är därför förvånande att regeringen inte har tillskjutit några särskilda medel under 2017. I sammanhanget kan upplysningsvis tilläggas att Moderaterna föreslog en förstärkning av Vetenskapsrådets anslag med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag i sitt förslag till budget för 2017. Detta för att ytterligare stärka forskningen.

## 9. Förbättrade kunskapsresultat i skol- och utbildningssystemet

Svensk skola behöver förbättra sina kunskapsresultat. Svensk skola behöver också förbättra sitt arbetssätt och bli mer systematisk i sitt arbete med att utveckla den egna

verksamheten. För att detta ska kunna göras effektivt är det viktigt att det finns ett väl fungerande ledarskap på plats men också att skolorna tar del av relevant forskning. Ett lyckat resultat kräver också att det är behoven vid den enskilda skolan som är utgångspunkt för utvecklingsarbetet.

De senaste åren har forskarskolor, skolforskningsinstitut, rektorsutbildningar och karriärtjänster samt åtskilliga regionala initiativ tillkommit, för att möjliggöra en mer lärande kultur och ett mer forskningsbaserat arbetssätt i skolan. Som resultat av olika satsningar kan vi nu också se flera lärosäten som i samråd med regioner och kommuner vidtar åtgärder för att öka det kollegiala lärandet utifrån lokala behov. Likaså har det medlemsbaserade skolforskningsinstitutet Ifous bildats för att verka i samma anda.

Vi moderater anser att de medel som finns avsatta för det så kallade ULF-projektet i stället ska göras sökbara för verksamheter som redan är igång eller på väg att startas. Vi föreslår också att den utbildningsvetenskapliga kommittén vid VR tillsammans med Skolforskningsinstitutet får i uppdrag att bedöma inlämnade ansökningar.

Jämfört med regeringens förslag omfördelar Moderaterna medel så att beloppet 2018 blir 30 miljoner och 2020 50 miljoner kronor. Moderaterna vill även framhålla att vi ser stora möjligheter i att knyta satsningen på forskarskolor till lektorstjänster inom ramen för karriärtjänstsystemet i skolan.

## Innovation

### 1. Forskning och innovation som nyttiggörare i samhället

Genom forskning lär vi känna oss själva och vår omvärld bättre. Genom alla tider har nya upptäckter varit till gagn för mänskligheten, upptäckter inom bl.a. medicin, teknik och digitalisering. Nyttiggörare av dessa nya upptäckter har förändrat vårt samhälle i grunden – åtskilliga gånger. Att entreprenörer och innovatörer tar idéer och för ut dem brett i samhället så att fler får ta del av dem har varit avgörande för utvecklingen av god välfärd, tillväxt och företagsamhet. Entreprenören och innovatören utgör därför den avgörande länken mellan forskningsvärlden och samhället som krävs för att många idéer ska få genomslag i vår vardag.

För att goda villkor ska råda för nya innovationer krävs det en politik som stimulerar men inte hindrar den inneboende kraften hos forskare och innovatörer. Några av de åtgärder som krävs är:

Att bolagsskatten ligger på en nivå som är långsiktigt konkurrenskraftig är avgörande för såväl etablerade innovativa företag som för nya och växande.

I tidiga skeden är det viktigt att inte kväva innovations- och entreprenörskapslustan med hårdare 3:12-regler som slår mot unga mindre och ofta nystartade bolag.

Bättre villkor i form av attraktiva och relevanta optionsprogram är avgörande för att locka den skarpaste spetskompetensen till Sverige och svenska innovativa företag.

Det måste bli enklare för utländska experter att söka sig till Sverige, genom såväl förmånliga villkor som snabb hantering. Det är oacceptabelt att Sverige går miste om världsledande ingenjörer och forskare på grund av byråkratiska hinder såsom långa handläggningstider.

En korrekt ansökan bör ta maximalt 30 dagar att hantera så att företagen inte tappar fart eller riskerar att söka sig någon annanstans.

För tillresta forskare är det också viktigt att internationella skolor för medföljande familjer är i toppklass och attraktiva.

Inte minst utgör även bostadsmarknaden en stor bromskloss för såväl tillresta experter och forskare som redan etablerad arbetskraft. Att man kan bo och verka på orter där forskning och innovationsmiljöer återfinns är helt avgörande.

Svensk forskning och innovationskraft kan spela en viktig roll för att möta de globala samhällsutmaningarna. Vårt mål är att Sverige ska vara ett internationellt attraktivt land för investeringar i forskning och utveckling där de offentliga och privata investeringarna i forskning och utveckling även fortsatt ligger i framkant inom EU. Då måste också nyttiggörandet av svensk forskning få rätt förutsättningar.

Utöver att säkerställa kvalitativ forskningsexcellens inom lärosätena, behöver Sverige erbjuda internationellt konkurrenskraftiga näringsvillkor. Att nyttiggöra forskning av världsklass kommer att vara avgörande för att möta de stora samhällsutmaningarna såsom en växande befolkning och dess behov av såväl hållbar livsmedelsförsörjning som medicinsk kompetens, vilken möter nya och befintliga hälsoutmaningar. Inte minst måste utmaningar och möjligheter inom ramen för tjänsteinnovation bejakas. Tjänstesektorn är ett område där det skett stark tillväxt i Sverige de senaste åren. Här är det viktigt att fånga upp kunskap och innovation för att Sverige ska kunna vara med internationellt och konkurrera med en tjänsteinnovation i världsklass.

Under det senaste decenniet har de privata investeringarna i forskning och utveckling (FoU) sjunkit med en procentenhet som andel av BNP enligt SCB. Det motsvarar 35 miljarder kronor på årsbasis i uteblivna investeringar. Många stora och viktiga kunskapsintensiva företag avvecklar verksamhet i Sverige eller investerar utomlands. Med tanke på att ca 70 procent av de samlade innovationerna kommer fram utanför den akademiska sektorn är det särskilt oroande att regeringen inte tar dessa signaler på allvar och presenterar aktiva insatser för att förbättra näringsvillkoren för nyttiggörande.

Att fler duktiga utländska forskare och studenter väljer att komma till Sverige och även stanna och göra karriär här är en viktig pusselbit för ett starkare innovations- och forskningsklimat i Sverige. 2014 fattades beslut om att underlätta för utländska studenter och forskare att stanna kvar och bedriva verksamhet i Sverige. Studenter fick extra tid efter examen för att hitta arbete. Samtidigt fick forskare och doktorander möjlighet att tillgodoräkna sig sin forskningstid vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. Det fanns även aspekter som underlättade för medföljande till forskare och studenter som etablerade sig i Sverige. Syftet var att fler duktiga studenter och forskare skulle stanna i Sverige. Nu drygt två år senare är det rimligt att göra uppföljning och utvärdering av denna reform för att kontrollera om reformen fått avsedd effekt eller om det finns behov av ytterligare åtgärder.

Vikten av att kunna upphandla innovationer till offentlig sektor, såväl civil som militär, bör vara en prioriterad fråga för regeringen. Genom innovationsupphandling kan offentlig verksamhet bidra till kostnadseffektiv och innovativ utveckling. Innovationsupphandlingen innefattar dels upphandling som sker på ett sådant sätt att den inte utesluter nya lösningar, s.k. innovationsvänlig upphandling, dels upphandling av innovation, dvs. upphandling av framtagande av nya lösningar som ännu inte finns på marknaden.

## 2. Främjande av innovation och näringsliv

Grunden för all forskning och innovation ligger i dess förmåga att förbättra människors vardag och öka vår förståelse av vår omvärld. De satsningar som görs måste ständigt vägas mot alternativ där forskningen, innovationen och därmed samhället kan få större nytta av de offentliga medel som svenska skattebetalare gemensamt står för. Såväl Riksrevisionen (RiR 2016:22) som Entreprenörskapsutredningens slutbetänkande (SOU 2016:72) slår fast att regeringen saknar en tillräckligt samlad och tydlig bild av stöden till innovationer och företagande och deras effekter. Utan ordentlig uppföljning och ordentliga effektutvärderingar av statliga projekt riskerar vi inte enbart att missbruka skattebetalarnas pengar utan även att gå miste om mer ändamålsenlig forskning och innovation.

I en tid då anslagen till forskning och innovation minskar som andel av BNP blir det än mer angeläget att pengarna används effektivt för att möta vår tids stora samhällsutmaningar såsom miljö, klimat, konkurrenskraft och välfärd m.m. Detta bör vara utgångspunkten för all offentlig forsknings- och innovationsverksamhet.

Vi ser ett behov av strategiska innovationsprogram och de industriella behovens tillgång till testbäddar, vilka kan vara avgörande för att forskningsresultat ska leda till innovationer som kan kommersialiseras. För att dessa över tid ska få möjlighet att bidra till värden är det avgörande att de utvecklas och kopplas ihop till en sammanhållen kedja från forskning till stöd för internationalisering där grundläggande förutsättningar för ett attraktivt näringsklimat är helt avgörande. Regeringens proposition svarar inte på hur ovanstående mål ska nås. Det enda förslaget om en nationell funktion för Testbädd Sverige kopplad till Vinnova räcker inte ensamt till för att stärka Sveriges attraktivitet.

För att svensk forskning och innovationskraft ska ta steg framåt är det klokt att förhålla sig till den problemanalys och de rekommendationer som OECD delgivit. Med dagens fördelningssystem och ledningskultur på lärosätena finns inget som indikerar att regeringens förväntningar på dessa skulle innebära att kvaliteten kommer att öka. Vi är oroad över att de problem OECD pekat på lär kvarstå då helhetsgreppet saknas i regeringens forsknings- och innovationsproposition.

För att uppnå ökad samverkan och samhällspåverkan är även här OECD:s rekommendationer värda att beakta. RISE-instituten kan ta en större roll i att arbeta med samhällsutmaningar och involvera SME-företag i detta arbete, men då behövs en större basfinansiering för detta. De förhoppningar som finns om högre kvalitet i utbildning och forskning med ökat nyttiggörande av kunskap får få svar i propositionen på hur detta ska gå till. Vi ser inte att insatserna som helhet trimmar det svenska forsknings- och innovationssystemet tillräckligt för global konkurrens.

Liksom OECD vill vi att Sverige ska utveckla en forsknings- och innovationspolitik där prioriteringar, styrkeområden och samhällsutmaningar kommer i fokus. Till det behövs ett sammantaget grepp där hela det svenska forsknings- och innovationssystemet tar större hänsyn till internationell forskning och rekommendationer. Denna process bör löpa redan från nu fram tills nästa samlade forsknings- och innovationsproposition presenteras. Ett perspektiv som tyvärr saknar genomslag i forsknings- och innovationspropositionen.

Den förstärkning av instituten som gjordes under den tidigare alliansregeringen behöver ta ytterligare steg vidare, vilket även OECD framhåller. Vi vill därför stärka institutssektorn genom att ytterligare förstärka anslagen till RISE. Moderaterna tar OECD:s rekommendationer på allvar och stärker därför RISE-anslaget kraftigt jämfört med regeringen.

Vi satsar 390 miljoner, nästan en fjärdedel mer än regeringens förslag, över perioden och skjuter till medel redan nästa år då regeringen satsar anmärkningsvärda 0 kronor. Att RISE-institutets viktiga arbete ska skjutas upp ett helt år går totalt på tvärs mot såväl regeringens retorik som branschens och expertorganisationers logik. Vi ser institutets roll att utveckla de mindre och medelstora företagen som betydande och vill ge RISE och de regionala universiteten i uppdrag att stödja de mindre företagen. En ökad finansiering av de strategiska innovationsområdena (SIO) kräver dock balans mellan existerande industri å ena sidan och trender och innovationer av banbrytande karaktär å andra sidan, vilket måste vara föremål för kontinuerlig uppföljning.

Det är ett faktum att de privata investeringarna i forskning och innovation har minskat den senaste tiden. Med tanke på att 70 procent av de samlade innovationerna kommer fram utanför den akademiska sektorn, är det särskilt oroande att regeringen inte tar dessa signaler på allvar och presenterar aktiva insatser för att förbättra näringsvillkoren för nyttiggörande.

Efter Vinnovas utvärdering av innovationskontoren anser vi det fortsatt vara viktigt att fokusera på kvalitet. De varierade betygen för olika lärosäten bör särskilt beaktas i detta arbete. Vidare bör ett särskilt fokus på deras relation till inkubatorerna läggas för att säkerställa ett effektivt flöde av idéer. Det behövs stabila förutsättningar som över tid kan tillgodose behovet av samverkan mellan de akademiska strukturerna och innovatörer som verkar utanför dem. Vinnovas samarbete med inkubatorer och andra relevanta aktörer måste vidareutvecklas till vilket vi också vill tillskjuta ytterligare resurser för att utnyttja inkubatorernas fulla potential som kommersialiseringsmotorer.

Moderaterna presenterar därför riktade satsningar på inkubatorer om 120 miljoner kronor över perioden. Inkubatorsverksamheten utgör en viktig grogrund för idéer och kommersialisering, därför satsar vi totalt 40 miljoner kronor mer än regeringen på denna viktiga verksamhet. Även här har regeringen valt att låta 2017 vara ett år utan satsningar på inkubatorer. Vi moderater hade velat se ett omedelbart tillskott och satsade 10 miljoner kronor i vårt förslag till budget för 2017, så att detta viktiga arbete hade kunnat ta fart redan nästa år. Regeringen har satsat 0 kronor under 2017.

### 3. Energiforskning

Många av morgondagens utmaningar möter vi med morgondagens teknik. När det gäller energiteknik ligger Sverige på många områden i framkant. Det är en fördel såväl inom ramen för våra strävanden efter en mer klimatsmart och grön planet samtidigt som det bidrar till svensk innovation och konkurrenskraft på en global marknad. I takt med att gröna innovationer når fler och bredare marknader kan vi hjälpa till att minska klimatpåverkan ute i världen samtidigt som det skapas jobb och tillväxt här hemma. Under alliansregeringen lyckades vi kombinera ambitiösa klimatmål och minskade utsläpp med fler jobb och ökad tillväxt. Samtidigt är Sverige den mest koldioxideffektiva ekonomin inom EU med lägst utsläpp i förhållande till landets tillväxt. Alliansregeringen markerade genom sina historiskt höga anslag till energiforskning att detta är en viktig del av förutsättningarna för att hitta svaren på framtidens energiutmaningar.

Forskningsinsatserna inom det förnybara är viktiga och centrala för vårt framtida energisystem. Dessa satsningar måste fortsätta, likaså forskning som utvecklar ett modernt distributionsnät. Energimyndigheten är den myndighet som i dag fördelar statens forskningsresurser. Hur medlen fördelas avgörs av myndighetens

utvecklingsnämnd. Men inriktningen på Energimyndighetens arbete bestäms av regeringen. Det är viktigt att den svenska energiforskningen även i framtiden fokuserar på att lösa viktiga energiutmaningar. Oavsett vad man har för uppfattning om kärnkraftens framtid så står det klart att kärnkraft i någon form kommer att finnas kvar i det svenska samhället i årtionden. Kärnkraftsbolagen tar i dag genom sin egen fond ansvar för kärnbränslehantering och avveckling av uttjänta reaktorer. Men en utmaning som vi ser kan komma är inom forskning och kompetensförsörjning. Här borde det finnas en möjlighet för Energimyndigheten att stödja projekt som säkrar att vår kärnkraftshantering även i framtiden är av högsta klass. Ska Sverige kunna hantera befintliga reaktorer, ha möjligheten att bygga nya och avveckla äldre reaktorer krävs det att vi lyckas bibehålla en kompetensnivå och forskningskompetens som kan göra allt detta på ett säkert och ansvarsfullt sätt. Därför menar vi att det är av yttersta vikt att Energimyndigheten tillåts satsa på energiforskning med en inriktning som bidrar till alla relevanta kraftslag och delar av energiområdet.

### Tabell av Moderaternas satsningar

<i>Moderaterna</i>	<i>Totalt förändrade anslag</i>			
	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>
Universitet och högskolor	165	670	780	1 300
Vetenskapsrådet	125	310	280	260
Vinnova*	250	295	410	545
Formas*	45	220	315	370
Forte*	10	95	145	175
Rymdstyrelsen	30	25	45	40
RISE*	15	125	125	125
<b>Totalt</b>	<b>640</b>	<b>1 740</b>	<b>2 100</b>	<b>2 815</b>

1. NB: Satsningarna 2017 och 2018 innefattar dels tillskott enligt budgetmotionen 2017, dels 250 miljoner kronor som omfördelas inom utgiftsområdet.
2. Under 2017 omfördelar Moderaterna Fortes anslag till forskningsprogrammet Arbetslivsforskning med 30 miljoner kronor. Under 2018 omfördelar Moderaterna 10 miljoner från forskningsprogrammet Jämlika villkor.

*Camilla Waltersson Grönvall (M)*

*Lars Hjälmered (M)*

*Hans Rothenberg (M)*

*Erik Bengtzboe (M)*

*Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)*

*Hanif Bali (M)*

*Betty Malmberg (M)*

*Maria Stockhaus (M)*

*Michael Svensson (M)*

*Alexandra Anstrell (M)*

*Sofia Fölster (M)*